

Evanjelium z 16. augusta 2020

20. nedeľa všedného dňa - rok A - Matúš 15,21-28

*Komentár biblického učenca o. Fernanda Armelliniho nie je
revidovaný autorom*

²¹ Keď odtiaľ odišiel, Ježiš sa odobral do oblasti Týru a Sidonu. ²² A hľa, jedna kanaánska žena, ktorá pochádzala z toho kraja, zvolala: "Zmiluj sa nado mnou, Pane, Syn Dávidov! Moja dcéra je veľmi sužovaná démonom." ²³ Ale on jej nevenoval ani slovo. Vtedy k nemu pristúpili jeho učeníci a prosili ho: "Oslobodte ju, lebo ide za nami a kričí!" ²⁴ On odpovedal: "Nebol som poslaný inam ako k strateným ovciam z domu Izraela. ²⁵ Ona však pristúpila k nemu, poklonila sa pred ním a povedala: "Pane, pomôž mi!" ²⁶ A on odpovedal: "Nie je dobré vziať chlieb deťom a hodiť ho malým psom." ²⁷ "Pravda, Pane," povedala žena, "ale aj malé psy jedia omrvinky, ktoré padajú zo stola ich pánov. ²⁸ Ježiš jej odpovedal: "Žena, veľká je tvoja viera! Nech sa vám to stane, ako si želáte." A od tej chvíle bola jej dcéra uzdravená.

Aby sme pochopili dnešný úryvok z evanjelia, je dobré zasadiť ho do kontextu.

Ježiš sa nachádza v Genezarete neďaleko Kafarnauma a dostáva nečakaný a nevítaný pohľad. Z Jeruzalema odišla skupina zákonníkov a farizejov. Tri dni cesty do Genesaretu. Poslala ich ústredná autorita, pretože s Ježišom je vážny problém.

Čo urobil, akú výčitku mu prišli vyčítať? Zanedbáva rituálne očisty pred jedlom. Nie je to otázka hygieny, pred jedlom si treba dobre umyť ruky, ale to nie je všetko. Je potrebné vykonať očistenie a všetky gestá, ktoré treba vykonať, sú dobre špecifikované. Dôvodom je, že ruky môžu prísť do kontaktu s nejakým predmetom, ktorého sa dotkol pohan, a preto sa stal nečistým. Preto sa pred jedlom musí vykonať očista.

Ježiš nielenže zanedbáva tieto očisťovania, ale to isté učil aj učeníkov. Je to presne ten druh reči, ktorý dokáže Ježiša rozhorčiť, pretože podobne ako proroci vždy hlásal príľnutie srdca k Pánovi. Nezaujímajú ho vonkajšie praktiky, ktoré vymysleli ľudia. V skutočnosti sa spor okamžite rozhorí. Ježiš im hovorí: *"Ste pokrytci, pripisujete takú dôležitosť tradíciám, ktoré ste si sami vymysleli, a potom zanedbávate Božie slovo. Hneď vám dám príklad: existuje Božie prikázanie pomáhať otcovi a matke, ale ak máte záujmy, svojimi rafinovanými úvahami sa Pánovmu prikázaniu šikovne vyhýbate."*

Potom sa obráti k zástupu, aby ho varoval pred touto falošnou religiozitou. Učeníci, ktorí sú blízko Ježiša, keď vidia, ako otvorene hovorí Majster, sú trochu v rozpakoch, a keď sú sami, hovoria mu: *"Majstre, pozri, že farizeji, ktorí prišli až z Jeruzalema, sa pohoršili nad tým, čo si povedal."*

Ježiš, ktorý je už unavený z tohto sporu, preruší hádku a hovorí: *"Nechajte ich, sú slepí a vodcovia slepých."* Peter má ten zlý nápad, že trvá na svojom a žiada Ježiša, aby mu to lepšie vysvetlil, a v tej chvíli to už Ježiš nevydrží a podráždene odpovedá: *"Ale vy ste takí hlupáci - roztržití -, že nechápete, že nečistým človeka nerobí to, čo do neho vchádza, ale to, čo vychádza zo srdca."* A hneď uvádza sedem správání, ktoré vychádzajú zo srdca a ktoré

Odlúďšťujú človeka, sú to zlé projekty vraždy, cudzoložstva, nečistoty, krádeže, falošného svedectva, ohovárania.

To je to, čo robí človeka nečistým, nie jedenie bez očistenia.

Ježiš už nemôže ďalej znášať pokrytectvo judaistického náboženského zriadenia, ktoré sa ukazuje ako čoraz menej citlivé na novosť evanjelia. Je to starý mech a nové víno praská staré mechy. V tomto uzavretom, izolovanom svete sa Ježiš cíti nepohodlne, cíti potrebu dostať sa z tohto sveta von, nadýchať sa nového vzduchu. Počúvajte teda, čo sa rozhodne urobiť:

²¹Po odchode z Genezaretu sa Ježiš odobral do oblasti Týru a Sidonu. ²²A hľa, jedna kanaánska žena, ktorá pochádzala z toho kraja, zvolala: "Zmiluj sa nado mnou, Pane, Syn Dávidov! Moja dcéra je veľmi sužovaná démonom."

Dôležité je sloveso, ktorým sa príbeh začína: vyšiel *odtiaľ*. Sloveso vyjsť - v hebrejčine *iazzà* - je technický termín, ktorý sa vzťahuje na to, čo sa stalo v Exode, keď Boh poslal Mojžiša, aby oslobodil svoj ľud. Mojžišovi povedal: "*Vyved' môj ľud z úzkeho otroctva do širokého priestoru slobody*". To isté sloveso sa používa preto, lebo Ježiš sa cíti stiesnený, zotročený v tejto náboženskej inštitúcii, v tejto mentalite a hľadá širšie priestory, on je slobodný človek.

Ako Izraeliti vnímali pohanov? Izrael sa vždy považoval za jediný vyvolený národ, ktorý miluje Pán, a pohádal pohanmi, ktorým prischol prívlastok psi. Bolo povedané: "*Ako sú neobrezaní psi, tak sú neobrezaní aj pohania*."

Žili nábožensky oddelene, pretože Židia boli prísne monoteistickí.

Pohania, notoricky polyteisti, boli morálne oddelení. Izraelita bol vždy veľmi prísny, najmä v oblasti sexuality. O pohanoch vieme veľmi dobre, ako sa správali - stačí si prečítať grécku a latinskú literatúru - ich mravný život bol dosť zhýralý. Potom tu bolo sociálne oddelenie: ženili sa medzi sebou a dodržiavali vlastnú, oddelenú stravu.

Ak si prečítame piatu kapitolu Tacitových Dejín, kde sa opisujú zvyky Židov, najmä ich oddelenie od ostatných národov, na jednom mieste Tacitus hovorí, že ich nazývali nepriateľmi ľudstva. Juvenal vo svojich satirách hovorí, že ak hľadáte cestu, nepýtajte sa Žida, lebo vás vyvedie z omylu, a ak ste smädní, nezavedie vás k prameňu.

Takúto predstavu mali pohania o Židoch.

Ježiš od útleho veku dýchal touto izolacionistickou mentalitou. Preto mal v ušiach jasný jazyk, ktorý používali jeho ľudia, keď hovorili o pohanoch, poznal epitetá, ale čoskoro sa ich zbavil. Pripomeňme si, že v nazaretskej synagóge ho v istom momente vyhodili práve preto, že ospravedlňoval svoje rozhodnutie konať skutky spásy pre polopohanský ľud, akým boli ľudia v Kafarnaume. Cituje dvoch prorokov. Hovorí, že Eliáš, keď bolo v Izraeli veľa vdov, ktorým bolo treba pomôcť, išiel pomôcť vdove zo Sarepty, teda pohanskej vdove. A potom Elizeus, v Izraeli bolo veľa malomocných, ale Elizeus uzdravil Naamána, veliteľa vojska damašského kráľa.

Ježiša vyhnali zo synagógy, pretože nezdíeľal izolacionistické názory svojho ľudu. Ježiš sa odvrátil od Izraela. Má cieľ: má 12 učeníkov, ktorí vôbec nie sú

oslobodení od tejto mentality, sú stále preniknutí separatizmom, ktorý je typický pre Izrael vo vzťahu k iným národom, a nemôžu sa stať hlásateľmi evanjelia, ak sa nedovolia oslobodiť od tejto mentálnej uzavretosti a neotvoria svoje srdcia univerzalizmu.

To musel byť jeden z dôvodov, možno hlavný dôvod Ježišovej cesty do krajiny Týru a Sidonu. Stretne sa s kanaánskou ženou, ktorá začne kričať: "Zmiluj sa nado mnou, moja dcéra robí zlo, hýbe ňou démon a správa sa zle.

Má na sebe diabla. Nie diabol, ten diabol, ktorého vyhánajú exorcisti, s tým nemá nič spoločné. Keď videli osobu, ktorá sa správala zvlášťne, keď sa zdalo, že nie je zodpovedná za svoje činy, ale že ňou hýbe zlá sila, ktorá ju núti konať činy, ktoré škodia jej i iným, hovorili, že to nerobí ona, ale že ňou hýbe diabol.

Išlo jednoznačne o choroby, ktoré Ježiš mal moc liečiť a často ich aj liečil. Keď však evanjelisti rozprávajú o uzdraveniach, ktoré vykonal Ježiš, vždy majú v úmysle uviesť aj symbolickú hodnotu. Chcú ukázať zázraky, ktoré sa dejú, keď sa Pánovo slovo dostane do určitého sveta.

A tu sa stretáva Kristus so svetom, ktorý je stále ovládaný zlom, s pohanským svetom. Koho predstavuje toto posadnuté dievča?

Predstavuje stav pohanského ľudstva, s ktorým sa Ježiš prvýkrát stretáva.

Je to ľudstvo poháňané zlými silami, ktoré ho podnecujú k neľudským činom, ľudstvo, ktoré pácha zverstvá, vraždy, cudzoložstvá, krádeže, zhýralosti. Toto je ľudstvo, s ktorým sa Ježiš stretáva po prvýkrát.

Všimnime si, že sa tu neobjavuje otec, ale len matka, a matka tiež predstavuje toto ľudstvo, ktoré plodí tieto dcéry, ktoré neskôr splodia ďalšie dcéry, vždy posadnuté démonom, to znamená, že vykonávajú tieto činy, ktoré nie sú hodné ľudských osôb.

A samozrejme by mohla predstavovať, toto dievča aj táto žena, aj stav nášho dnešného ľudstva.

Táto matka si uvedomuje, v akom stave je dcéra, ktorú priviedla na svet, a nie je zmierená s tým, že táto situácia bude pokračovať, je to uvedomenie si, ktoré si musí uvedomiť aj naše dnešné ľudstvo a potreba predložiť tieto jej trápenia Pánovi, aby ju svojím slovom, svojím evanjeliom uzdravil a poprosil Ježiša, aby zasiahol v prospech jej dcéry a vyliečil ju.

Teraz by sme očakávali, že sa Ježiš pohne a pôjde k dievčaťu. Namiesto toho začína dialóg s touto kanaánskou ženou. Počujeme, ako Ježiš reaguje na jej žiadosť:

²³ Ježiš jej nevenoval ani slovo. Vtedy k nemu pristúpili učeníci a prosili ho: "Pošli ju preč, lebo ide za nami a kričí!" ²⁴ On odpovedal: "Nebol som poslaný inam ako k strateným ovciam z domu Izraela.

²⁵ Prišiel však bližšie a poklonil sa

pred ním a povedal: "Pane, pomôž mi!" ²⁶ A on odpovedal: "Nie je dobré vziať chlieb svojich detí a hodiť ho psom. ²⁷ "Pravda, Pane," povedala žena, "ale psi jedia omrvinky, ktoré padajú zo stola ich pánov.

Ježišova prvá reakcia je odťažitá, nereaguje na ženu, čo je zvláštne, pretože Ježiš nikdy takto nereagoval na ľudí, ktorí ho prosili o pomoc.

Zdá sa, že sa tu nechce zaoberať problémami pohanov. Učeníci mu potom hovoria a tu musíme byť opatrní, pretože preklad ČEP je nesprávny, "*počúvajte ho*". Nie. Grécke sloveso *polison* je imperatív. To znamená, že ju vykopneš z cesty, pošleš ju preč, nevidíš, že stále kričí? Ježiš učeníkov nepočúva a vysvetľuje dôvod svojho mlčania.

Hovorí: Nebol som poslaný inam ako k strateným ovciam z domu Izraela, teda nie k pohanom. Žena pokračuje: Pane, pomôž mi!

A v tomto momente prichádza najtvrdšia odpoveď adresovaná žene. Ježiš hovorí: "Nie je dobré vziať deťom chlieb a hodiť ho psom.

Náš preklad sa snaží osladiť to, čo Ježiš povedal, a kladie psie. Nie, v gréčtine sa hovorí psík alebo šteniatko, takže tu nie je *kunidion*, ale *kunarion*, čo je domáci pes, ten, ktorý chodí po kuchyni, nie túlavý pes. Nechajme to tak, ako to je!

Hovorí práve o tom, že psy nemusia jesť jedlo, ktoré patrí ich deťom.

Metafora so psím dieťaťom je zjavne veľmi ťažkopádna, ale v rabínskej literatúre sa používa na označenie vzdialenosti medzi Židmi a pohanmi a v judaizme je známa ako urážka. Učeníci používali tento jazyk, pretože boli vychovávaní k tomu, aby zachovávali oddelenie od pohanov. Práve sme to počuli v ich reakcii.

Povedali Ježišovi, aby *ju vyhodil z cesty!* Tvárou v tvár tejto rozpačitej Ježišovej odpovedi si kladieme otázku: ***Prečo Ježiš hovorí práve takto?***

Bol podaný výklad, ktorý je všeobecne rozšírený a ktorý vychádza z nepopierateľnej pravdy, a to, že Ježiš vždy nielen učil, ale sa aj učil, a keď sa stretával s ľuďmi, bol Bohom, ale aj človekom, a človek rastie v stretnutí s ľuďmi a obohacuje sa každým stretnutím, rástol aj Ježiš. V uzavretej, izolacionistickej mentalite svojho národa si mohol túto mentalitu len osvojiť. Tento výklad hovorí, že to bola práve táto žena, vďaka ktorej si uvedomil, že pohania nie sú takí, ako ho učili.

Tento výklad ma celkom nepresvedčil, pretože už dávno uplynulo veľa času od chvíle, keď bol Ježiš dokonca vylúčený zo synagógy, pretože pestoval sympatie k pohanom.

Ježiš chce oslobodiť práve učeníkov, ktorí sú stále v tejto uzavretej mentalite svojho ľudu. Všimli sme si, že Ježiš hovorí o chlebe. Okrem toho urážlivého jazyka voči pohanom hovorí o chlebe, ale žena neprišla prosiť o chlieb, ale o uzdravenie svojej dcéry, a tak sa pýtam: ***ale hovorí Ježiš so ženou, alebo chce, aby to pochopili jeho učeníci?***

Pretože používa ich jazyk, oni dobre vedia, kto sú psi, a dobre vedia, čo je to chlieb, poznajú deviatu kapitolu knihy Prísloví, kde sa hovorí o Múdrosti, ktorá pripravuje stôl. Múdrosť, tá, ktorá pochádza od Boha, tá, ktorá vychováva k tomu, aby boli naozaj ľuďmi, a Izrael dostal Tóru, túto Múdrosť, o ktorej vie, čo povedal prorok Izaiáš v 55. kapitole, keď odporúča, aby ste nehľadali chlieb, ktorý vás nenasyti, vy už máte chlieb, ktorý je Božím slovom, ten chlieb, ktorý zostúpil z neba.

Ježiš teda hovorí skôr k učeníkom ako k žene! Práve oni musia byť ***vychovávaní k univerzalizmu, ktorý je nevyhnutným konceptom pre tých, ktorí chcú ohlasovať evanjelium.*** Boli to

Poslal ich Ježiš, ktorý povedal: "*Nechod'te medzi pohanov, ale medzi stratené ovce z domu Izraela*". Nepochopili Božiu pedagogiku. Izrael si musel tento chlieb dobre osvojiť, pochopiť, že je to chlieb, ktorý nasýti, aby ho potom mohol priniesť aj pohanom.

Žena vo svojej odpovedi prejavuje mimoriadnu inteligenciu a dialektické schopnosti.

Ona nepozná reč o chlebe - ktorú poznajú učeníci - reč o múdrosti, ale pochopila, že je tu požehnanie, ktoré majú deti, a chce, aby aj na pohanov padli nejaké omrvinky.

Potom nereaguje tak, ako by sme možno reagovali my, urazení urážkou.

Prijíma obraz psov, prenáša ho dopredu a hovorí: "*Je pravda, že chlieb je pripravený pre deti, ale zo stola padajú aj omrvinky, a tie omrvinky stačia nám, psom, ale nech padajú tieto omrvinky. Neprosím ťa o chlieb, stačí mi pár omrviniek tvojho slova, tvojho evanjelia, aby som poľudštila svoju dcéru*". Takže nepopiera, že by sa deti mali kŕmiť ako prvé, ale rovnaké jedlo musí dostať aj my a nazýva nás psami.

V evanjeliách sú zaznamenané dva momenty, keď Ježiš žasne.

Prvýkrát žasol v Nazarete, keď sa čudoval nevere svojich krajanov. Nečakal, že budú takí neprístupní novosti evanjelia!

Druhýkrát v Kafarnaume, keď zoči-voči stotníkovi hovorí: Nikdy som v Izraeli nenašiel nikoho s takou veľkou vierou.

Tu nie je výslovne povedané, že bol ohromený reakciou ženy, tu Ježišov údiv vyžaruje z toho, čo jej hovorí:

28 Ježiš jej odpovedal: "Žena, veľká je tvoja viera! Nech sa vám to stane, ako si želáte." A od tej chvíle bola jej dcéra uzdravená.

Ježiš chcel z mysle a srdca svojich učeníkov odstrániť predsudky, ktoré mali voči pohanom, ale neurobil to argumentáciou, ale konfrontoval ich s veľkou vierou tejto ženy. Obrátil sa k žene a povedal: "*Veľká je tvoja viera*". Učeníci počúvali a určite sa čudovali, v čom spočíva veľkosť viery tejto ženy. Možno si pomysleli a spomenuli na to, čo sa stalo (a čo sme počuli v evanjeliu minulej nedele), keď Ježiš povedal Petrovi: "*Ty si človek malej viery!*"

V čom spočíva veľká viera tejto ženy, ktorá nie je kresťankou, dokonca ani nepraktizuje židovské náboženstvo, pretože chodí do pohanských chrámov. V čom spočíva veľkosť jej viery?

Predovšetkým pochopil pred učeníkmi najdôležitejšiu pravdu: ***v Božom srdci neexistujú synovia a psy, všetci sú jeho rovnako milované deti, bez ohľadu na to, aké náboženstvo vyznávajú. Boh ponúka rovnaký chlieb všetkým.***

Petrovi bude trvať dlho, kým to pochopí. Pochopí to v Joppe, keď bude mať videnie, ktoré mu ukáže, že všetky stvorenia sú čisté, a pochopí, že neexistujú čistí a nečistí ľudia, všetci sú Božími synmi.

A naozaj odišiel do Cézarey a pokrstil stotníka Kornélia, ale keď prišiel do Jeruzalema, prísne ho pokarhali a povedali mu: "*Peter, čo si to urobil? Vošiel si do domu pohana!*"

Táto žena pochopila pred učeníkmi bezpodmienečnú lásku Boha ku každému z jeho detí, ona

chápe Božiu starostlivosť o svoje deti, ktoré sú posadnuté démonmi a tiež sa správajú neľudsky, ale naďalej ich miluje.

Kanaánčanka to pochopila skôr ako Izraeliti. Skúsme si položiť otázku: "Naozaj sme pochopili to, čo pochopila táto pohanská žena, alebo si stále pestujeme obraz Boha, ktorý miluje dobro, ktorý si vyhradzuje lásku pre dobro a nenávidí zlo?" Skúsme si položiť otázku, či sa naša viera aspoň trochu podobá veľkej viere tejto kanaánskej ženy.

Druhý dôvod, prečo je táto viera veľká: **táto žena pochopila pred učeníkmi zázraky, ktoré robí Božie slovo, pochopila, že stačí osvojiť si čo i len pár omrvínok evanjelia a démoni, ktorí odľudšťujú spoločnosť, zmiznú.**

A aj tu sa snažíme pýtať sami seba: "Máme tú istú vieru v silu slova evanjelia, ktoré mení svet, alebo sa naša nábožnosť obmedzuje na praktiky a pobožnosti - ktoré nechceme odsudzovať -, ale to, čo sa počíta, je ohlasovanie evanjelia, je to rozdávanie tohto chleba v hojnosti?" Pretože tam, kde prichádza toto jedlo, miznú démoni spoločnosti. Niekedy sa sťažujeme, že spoločnosť je skazená, kde skončíme, ale spýtajme sa sami seba: rozdali ste chlieb, ktorým je evanjelium?

Tretí dôvod: **žena pochopila, vždy skôr ako učenici, Božiu pedagogiku prinášania chleba života prostredníctvom Izraela.** Najprv sa nasýtili Izraeliti.

Oni si museli osvojiť túto Božiu Múdrost, práve z nich vyšlo plné svetlo Múdrosti, ktorou je Kristus, ale ktoré potom musí byť prinesené každému človeku.

Toto je Božia pedagogika, Izraeliti a učenici túto pedagogiku nepochopili a mysleli si, že chlieb slova je vyhradený pre nich.

Nakoniec si všimnime, že to nie je Ježiš, kto vyháňa diabla zázrakom.

Zvestuje slovo a viera v toto slovo vyháňa démonov, a to sa deje aj v nás. Mnohokrát možno očakávame, že Pán zosiela zázraky z neba, aby zmenil spoločnosť.

Nie, on nám dáva chlieb života, ale iba ak prijmem toto jeho posolstvo vierou, to znamená, ak budeme dôverovať tomuto slovu, môžeme byť svedkami zázrakov, ktoré boli prisľúbené.